

Martin Sýkora, Evidence a analýza terénních tvarů reliéfu a jejich vztahu ke středověkým hradním areálům. Diplomová práce ÚPA FF UK, Praha 2018, 180 str., 116 obr.

Posudek vedoucího diplomové práce

Předkládaná diplomová práce se dotkla po tematické i metodické stránce dvou aktuálních témat české archeologie, tj. studia zázemí (periferních sub-areálů) vrchnostenských sídel a analytického využívání dat leteckého laserového skenování. Úvodní stať shrnuje otázku zázemí hradních areálů v českém kastelologickém diskurzu, přičemž si M. Sýkora všímá (nicméně blíže nediskutuje), že pozornost je věnována zejména areálům typu předhradí a v poslední době též dvůr, zatímco celá řada rozličných areálů s funkční a prostorovou vazbou k hradu jako formativnímu bodu vrcholně středověké/raně novověké krajiny zůstává bez soustavnější pozornosti (kap. 1). Široké spektrum těchto areálů pak představuje rozsáhlá 2. kapitola. Tento katalog areálů aktivit v zázemí hradů je výběrový, založený empiricky, jako takový ale dokládá nemalou znalost autora a plní svou úlohu, tj. induktivně vymezuje spektrum objektů, jejichž relikty lze v georeliéfu předpokládat. Celkově lze ale tyto úvodní stati (s. 8-68!) pokládat za předimenzované, nelze jim však samozřejmě upřít, že dokumentují sympatický zájem M. Sýkory o předmět jeho studia.

V přímém kontrastu proti tomu ovšem stojí následující kapitola diplomové práce, zaměřená na popis základního zvoleného metodického postupu, jímž je v případě diplomantovy práce analýza dat leteckého laserového skenování (LLS, LIDAR). V tomto úseku práce se M. Sýkorovi podařilo vytvořit kondenzované, sevřené shrnutí aplikace dat LLS pro rozpoznávání antropogenních útvarů v georeliéfu, tj. jejich uplatnění v archeologii. Tuto pasáž je nutno hodnotit jako velmi zdařilou, např. ve srovnání s analogickými pasážemi nedávno publikované *Metodiky terénní prostorové identifikace, dokumentace a popisu nemovitých archeologických památek* (Sokol–Havlice–Knechtová a kol., tiskem formálně 2017). M. Sýkora tuto publikaci neměl v obě tvorby práce k dispozici a proto ji v textu nereflektuje, v praktické části své diplomové práce (kap. 6) však prokázal, že svými dovednostmi dosahuje přinejmenším srovnatelné úrovně jako etablovaní pracovníci předních oborových institucí. To (bohužel) neznamená, že by diplomant v maximální míře využíval všech možností, které analýza dat LLS nabízí (např. pro jejich vizualizaci používá toliko stínovaný model reliéfu a extrapolované vrstevnice – kap. 4.2), přesto způsob jeho práce (identifikace antropogenních tvarů v digitálním modelu a následná rekognoskace a fotodokumentace v terénu) plně vyhovuje vytčeným záměrům. Zároveň je třeba vyzdvihnout, že postup M. Sýkory je založen na využívání volně dostupného software a celkově je při značné efektivitě materiálně poměrně nenáročný, takže snadno nalezne uplatnění v praxi.

Na základě smysluplného výběru (kap. 4.1), u něhož je třeba vyzdvihnout analytický akcent a upřednostnění maximálního využití možností zvolené metody před usnadněním si práce zařazením intenzivněji poznaných lokalit, vznikla referenční skupina osmi hradních areálů. Jde o hrady Červenice, Hengst, Košťálov, Mydlovar, Příkopy, Rýzmberek, Volfštejn a Valdek; ten se ostatně nachází na území bývalého vojenského újezdu Brdy, čímž M. Sýkora vstoupil na jedno z málo oraných polí české archeologie. V poněkud složitě a málo výstižně nazvané 5. kapitole (*Stavební podoba, okolí a historie lokalit*) autor přináší základní charakteristiku těchto sídel a přehled dosavadního bádání, celkově je však stěžejní následující rozsáhlá (6.) kapitola, která prezentuje výsledky analýzy georeliéfu okolí těchto hradů a jeho následnou terénní rekognoskaci. Pozornost je věnována jednotlivým objektům zjištěným *virtuální prospekci* (pojem M. Sýkory – s. 167) v datech LLS, které jsou vymapovány, opatřeny identifikací, slovním popisem a často též zdokumentovány fotograficky. Formální námitky by v tomto případě bylo možno vznést vůči slovním popisům, které mohly být pro přehlednost a pro praktičtější využití katalogu detailněji strukturovány, fotografie pak mohly být prostě opatřeny severkou a nikoliv komplikovaným slovním údajem o geografické orientaci technicky vesměs zdařilých snímků. Jak v závěru své práce konstatoval sám M. Sýkora, k chronologickému zařazení a funkční interpretaci objektů přistoupil poměrně rezervovaně; na

tomto místě mohlo být soustavněji využito např. ztotožnění objektů se svědectvím historických mapování. Naopak vyzdvihnout je nutno zařazení kapitoly 6.9, kde diplomant věnuje pozornost recentním zásahům do georeliéfu v okolí studovaných hradních areálů, přičemž prokazuje, že se dobře orientuje v základních požadavcích a principech (archeologické) památkové péče. Závěr diplomové práce (s. 167) je doslova lakonický; M. Sýkora měl některé své postřehy více rozvinout a neomezit se pouze na konstatování jednoznačného přínosu využívání dat LLS v archeologii, přinejmenším mohl alespoň naznačit jiné tematické/problémové okruhy, kde může tato metoda přinést podstatné rozmnožení našich znalostí.

Celkové hodnocení: za pozitiva práce lze pokládat její přehlednou strukturu, odpovídající zvládnutí odborného stylu psaní a velmi kvalitní obrazovou složku, která je funkční součástí celkového sdělení. Podtrhnout je třeba metodickou orientaci, schopnost soustavné analytické práce a projevený cit pro památkové aspekty studované problematiky. Slabou stránku diplomové práce představuje disproporce mezi analytickým a interpretačním úsilím, s čímž jistě souvisí i fakt, že autor v zásadě nepracuje se zahraniční literaturou. Přesto diplomant prokázal svou připravenost pro samostatné praktické působení v oboru archeologie, k čemuž platné předpisy předpokládají magisterský titul. Vedoucí práce proto navrhuje komisi pro SZZK příslušný titul Martinu Sýkorovi udělit a hodnotit předloženou diplomovou práci stupněm *velmi dobře*.

V Praze dne 20. 8. 2018

Jan Hasil